

TER BESLUITVORMING

Aan: MOCW

**Onderzoek en
Wetenschapsbeleid**

Van
5.1.2.e

Datum
17 april 2023

Referentie

Bijlagen
2

Intern OCW afgestemd
HOenS

nota

Beantwoording Kamervragen van het lid Westerveld
(GroenLinks) over Europees Parlement Rapport
Academische Vrijheid

Aanleiding

Lid Westerveld (GroenLinks) heeft Kamervragen over de staat van academische vrijheid in Nederland. Met de bij deze nota gevoegde brief geeft u antwoord op de vragen.

Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd de brief aan de Tweede Kamer te ondertekenen.

Kernpunten

De vragen zijn gesteld naar aanleiding van de publicatie van het Europees Parlement (EP) rapport "State of play of academic freedom in the EU Member States".

U heeft 17 april 2023 op het verzoek van de Kamer een reactie verstuurd op het EP rapport.

Toelichting

Het EP rapport stelt dat academische vrijheid in Nederland onder andere bedreigd wordt door:

- een gebrek aan een duidelijke definitie van academische vrijheid
- onvoldoende wettelijke verankering van academische vrijheid
- hiërarchische besluitvorming binnen instellingen
- een 'cancel cultuur'.
- 'draaideurconstructies' en tijdelijke contracten voor jonge onderzoekers
- financiering vanuit publieke, private of Europese geldstromen

Hier stelt lid Westerveld vragen over. De bovenstaande onderwerpen worden hierna toegelicht.

Definitie academische vrijheid

Het EP rapport refereert naar een rapport van de KNAW uit 2018, waarin wordt geadviseerd om een breed geaccepteerde definitie van academische vrijheid te ontwikkelen. Een definitie van academische vrijheid is na het verschijnen van het 2018 rapport uitgewerkt in een 2021 KNAW rapport genaamd 'Academische vrijheid in Nederland'.

Dit 2021 rapport definieert academische vrijheid als de vrijheid van wetenschappers om hun wetenschappelijke onderzoek te kunnen doen, hun bevindingen naar buiten kunnen brengen en onderwijs te kunnen geven. Wetenschappers moeten vrij zijn in het kiezen van onderzoeksthema's, onderzoeksvragen en methodes. Wetenschappers moeten hun standpunten vrijelijk kunnen delen, ook als die nog voorlopig zijn.

Wettelijke verankering academische vrijheid

Academische vrijheid is wettelijk verankerd in de Wet Hoger onderwijs en Wetenschap (WHW). In het rapport wordt aanbevolen dat er op Europees niveau wordt gekeken naar de mogelijkheid om academische vrijheid te verankeren in Europese wetgeving. De voor- en nadelen hiervan moeten nog beoordeeld worden.

Hiërarchische besluitvorming

Het is niet duidelijk of er sprake is van een hiërarchische, uitvoerende bestuurspraktijk die academische vrijheid belemmert. Daarvoor willen wij in gesprek gaan met betrokkenen, zoals de KNAW en DJA.

Cancel culture

De stelling dat academische vrijheid wordt bedreigd door een 'cancel cultuur' is in het EP rapport onderbouwd met drie artikelen, waarvan twee journalistieke stukken. Nader onderzoek is nodig om vast te stellen in hoeverre en in welke mate deze vraagstukken spelen. Daarom worden deze onderwerpen meegenomen in het lopende onderzoek over zelfcensuur, academische vrijheid en beperking van diversiteit van perspectieven in het onderzoek en hoger onderwijs.

Draaideurconstructies

De kabinetsinzet is om draaideurconstructies te voorkomen. Daarom gaat de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de regelgeving rondom tijdelijke contracten aanscherpen.

Financiering vanuit publieke, private of Europese geldstromen

Wat betreft de bron van financiering, ligt de prioriteit bij het transparant en publiek toegankelijk te maken van financieringsbronnen.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

n.v.t.